

Sygn. akt IX Ns 247/15

POSTANOWIENIE

S., dnia 16 października 2015 roku

Sąd Rejonowy w Słupsku, Wydział IX Cywilny

Przewodnicząca: SSR Ewa Regina-Jurkiewicz

Protokolant: Kamila Mocek

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2015 roku w Słupsku

na rozprawie

sprawy z wniosku K. W. (1)

z udziałem (...) Sp. z o.o. w S., Miasta S., A. K., E. N., M. Z. i W. Z. (1)

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia spadkowego

postanawia:

1) zatwierdzić uchylenie się wnioskodawcy K. W. (1) od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po H. Z. zmarłej 18 czerwca 2014 r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S.;

2) oddalić wniosek uczestnika (...) Sp. z o.o. w S. o zasądzenie kosztów postępowania.

Sygn. akt IX Ns 247/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. W. (1) złożyła wniosek o uchylenie się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia spadkowego o odrzuceniu spadku po zmarłej w dniu 18.06.2014r. matce H. Z.. Uzasadniając swój wniosek, wnioskodawczyni wskazała, że według jej wiedzy zmarła nie pozostawiła w spadku żadnych aktywów, zaś w okresie sześciomiesięcznym od daty śmierci spadkodawczyni wnioskodawczyni nie miała żadnej wiedzy o tym, że zmarła w spadku pozostawiła długi. Wnioskodawczyni wskazała, że czyniła próby ustalenia majątku spadkowego. Podniosła przy tym, że dopiero 20.12.2014r. otrzymała wezwanie do zapłaty skierowane do niej przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w S., z którego to wezwania wynikało, że zmarła pozostawiła dług.

Uczestnicy postępowania A. K., E. N., M. Z. i W. Z. (1) nie sprzeciwili się wnioskowi.

Uczestnik postępowania Miasto S. nie wypowiedział się odnośnie wniosku.

Uczestniczka postępowania (...) Sp. z o.o. w S. wniosła o oddalenie wniosku i zasądzenie kosztów postępowania. Uczestniczka podniosła, że Sąd winien zbadać, czy wnioskodawczyni zachowała termin, o którym mowa w art. 88 § 2 kc. Ponadto uczestniczka wskazała, że wnioskodawczyni w żaden sposób nie wykazała, iż dochowując należytej staranności nie miała możliwości dowiedzenia się o zobowiązaniach zmarłej matki, uczestniczka zarzuciła przy tym, że wnioskodawczyni nie podała jakie czynności podjęła by ustalić jaki jest rzeczywisty stan majątku spadkowego. W efekcie uczestniczka podniosła, że fakty, iż wnioskodawczyni bezpodstawnie przyjęła, że matka nie pozostawiła długów, wykazała się bierną postawą, nie odrzuciła spadku, nie złożyła oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wskazuje na nierozważne postępowanie wnioskodawczyni.

Sąd ustalił, co następuje:

H. Z. zmarła w dniu 18.06.2014r. w S.. Ostatnio stale zamieszkiwała w S. przy ul. (...). W dniu śmierci była wdową. H. Z. miała pięcioro dzieci K. W. (1), A. K., E. N., M. Z. i W. Z. (2) (bezsporne, nadto dowód: odpis skrócony aktu zgonu H. Z. – k. 5).

Pismem z dnia 19.12.2014r., doręczonym dnia 20.12.2014r., Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w S. wezwało K. W. (2) jako spadkobiercę H. Z. do zapłaty kwoty 11.102,91 zł (dowód: wezwanie do zapłaty – k. 6, zeznania wnioskodawczyni – k. 121).

K. W. (1) utrzymywała sporadyczny osobisty kontakt z matką z uwagi na znaczną dzielącą ich odległość oraz sporadyczny kontakt telefoniczny z tego powodu H. Z. była osobą niedosłyszącą. O śmierci matki K. W. (1) dowiedziała się w dniu śmierci spadkodawczyni. Na pogrzebie, a później także po pogrzebie K. W. (1) pytała brata M. Z. i jego córkę K. R., czy w mieszkaniu matki pozostały jakieś dokumenty oraz pytała, czy matka pozostawiła jakieś niespłacone zobowiązania i uzyskała informację, iż dokumentów ani długów nie ma. K. W. (1) nie знаła stanu majątkowego matki, nie otrzymywała żadnej korespondencji od ewentualnych wierzycieli matki, poza wezwaniem z dnia 19.12.2014r., matka nie skarżyła jej się, aby miała jakieś problemy finansowe (dowód: zeznania świadków S. W. – k. 103, K. W. (3) – k. 104, K. R. – k. 104-105 zeznania wnioskodawczyni - k. 120-12, zeznania uczestnika M. Z. – k. 121-122).

Na rozprawie w dniu 16.10.2015r. K. W. (1) złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku, przydającego jej na mocy ustawy po swojej matce H. Z., zmarłej dnia 18.06.2014r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S. (dowód: oświadczenie K. W. (1) o odrzuceniu spadku, złożone na rozprawie w dniu 16.10.2015r. - k. 124).

Sąd zważył:

Wniosek zasługiwał na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należało zważyć, że zgodnie z art. 1019 § 1 kc, jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Natomiast jak stanowi § 2 przytoczonego wyżej przepisu, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 kc).

Wskazać należało, że art. 1019 kc reguluje uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu lub groźby lub niezłożenia - z tych samych powodów - oświadczenia w terminie. Przy ocenie istnienia błędu lub groźby przy złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku należy stosować ogólne przepisy kodeksu cywilnego, tj. art. 84, 86, 87 i 88.

Błąd co do treści czynności prawnej może być błędem co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku. Należy jednak zgodzić się z poglądem, że podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 kc). Błędem takim nie jest niezajomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (post. SN z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94, z glosą W. Borysiaka, Palestra 2009, z. 5-6, s. 285; post. SN z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 337/09, Lex nr 677786) (tak: Andrzej Kidyba, Elżbieta Niezbecka, Komentarz do art.1019 Kodeksu cywilnego, WKP 2012).

Sąd zważył, iż spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu lub groźby w terminie określonym w art. 88 § 2 kc, tj. w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie. Jak wynika z analizy akt niniejszej sprawy wnioskodawczyni dowiedziała się o przedmiocie spadku po zmarłej matce w dniu doręczenia jej wezwania do zapłaty z dnia 19.12.2014r., tj. w dniu 20.12.2014r., zaś z wnioskiem w niniejszej sprawie wnioskodawczyni wystąpiła do Sądu w dniu 24.02.2015r., zatem przed upływem rocznego terminu od kiedy dowiedziała się o przedmiocie spadku.

Sąd zważył, że wnioskodawczyni podnosiła, iż nie złożyła w terminie oświadczenia spadkowego, ponieważ nie знаła stanu majątkowego spadkodawczyni, utrzymywała z nią sporadyczne kontakty i nie ustaliła po jej śmierci stanu majątku spadkowego pomimo podejmowanych prób.

Przyjmuje się, że błąd, o którym mowa w art. 1019 § 1 i 2 kc może być błędem co do przedmiotu spadku (istnienia długu spadkowego). Musi to być przy tym błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 kc). Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005r. w sprawie IV CK 799/04 (OSNC 2006, nr 5, poz. 94) wyraził pogląd, że błędem takim nie jest nieznanomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego. O przyjęciu, że spadkobierca nie dołożył należytej staranności w ustalaniu stanu spadku decydować powinny konkretne okoliczności sprawy, konieczne do ustalenia, jakich aktów staranności można było wymagać od spadkobiercy, a jakich zaniechał. W kontekście oświadczeń spadkowych przy powoływaniu się na błąd co do przedmiotu spadku, chodzi o konkretne działania zmierzające do uzyskania wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego. Niepodjęcie określonych, uzasadnionych w danej sytuacji działań, mogłoby prowadzić do oceny o niedołożeniu przez spadkobiercę należytej staranności wyłączającej skuteczne powołanie się na błąd co do przedmiotu spadku (vide uzasadnienie postanowienia SN z dnia 30 czerwca 2005r. , cyt. wyżej).

Rozstrzygając na tle okoliczności konkretnego przypadku o tym, czy błąd był wynikiem niedołożenia należytej staranności, należy mieć na względzie przeciętny, raczej niezbyt wysoki, stan świadomości prawnej społeczeństwa w zakresie stosunków spadkowo-rodzinnych.

Aprobując powyżej przytoczony pogląd wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, należało ustalić, czy niezłożenie przez K. W. (2) oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej matce stanowiło błąd istotny.

Sąd zważył, iż brak wiedzy wnioskodawczyni o przedmiocie spadku ze względu na fakt utrzymywania sporadycznych kontaktów z matką, pomimo podejmowanych przez nią prób ustalenia majątku spadkowego, stanowił błąd istotny. Sąd uznał, że rozsądnie oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w przypadku gdyby spadkobierczyni wiedziała o przedmiocie spadku i zdawała sobie sprawę z faktu, iż w skład spadku wchodzi również nieuiszczone zobowiązania finansowe, doszłoby do niezwłocznego odrzucenia spadku po zmarłej. Nie można przy tym uznać, aby wnioskodawczyni miała inną faktyczną możliwość uzyskania wiedzy o przedmiocie spadku aniżeli od mieszkających i odwiedzających spadkodawczynię syna M. Z. i jego córki K. R., oni zaś poinformowali wnioskodawczynię, że zmarła żadnych długów nie pozostawiła. Uzyskanie takiej informacji spowodowało, iż wnioskodawczyni nie szukała już innych informacji na temat stanu majątku spadkowego, pozostając w zaufaniu do ustaleń poczynionych przez rodzinę, której nie miała powodu nie ufać, tym bardziej, że K. R. robiła porządki po śmierci spadkodawczyni w jej mieszkaniu i nie odnalazła żadnych dokumentów, które mogłyby stanowić podstawę do przyjęcia, że zmarła miała jakieś zadłużenie. Również osoby reprezentujące Miasto S. przy dokonywaniu odbioru mieszkania spadkodawczyni nie zgłaszały, że mieszkanie jest zadłużone. Nie można przyjąć, aby wnioskodawczyni nie dopełniła należytej staranności w ustaleniu przedmiotu spadku. Wskazać należało także, że wnioskodawczyni niezwłocznie po uzyskaniu wiadomości o istnieniu zobowiązania wobec Miasta S. wystąpiła do Sądu z wnioskiem o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia spadkowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd zważył, iż zasadnym było uchylenie się wnioskodawczyni od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej matce i orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. W ocenie Sądu, nie zaszły przypadki uzasadniające odstępianie od powyższej zasady, zatem wniosek uczestniczki o zasądzenie kosztów postępowania należało oddalić.